REGLEMENTAREA STATUTULUI JURIDIC AL PERSOANELOR TINERE

REGULATING THE LEGAL STATUS OF YOUNG PEOPLE

Tatiana IGNATIUC, magistru, lector univ.,
Universitatea de Stat din Moldova

Abstract: The problem of respecting and protecting the rights of youth became a subject covered today, and widely discussed by different parts of society, especially the decision makers called to effectively manage issues related to the rights of youth. The person, as a bearer of rights and obligations, occupies a central place in any legal system and manifests itself in it in several situations - as a citizen, as a subject of certain relations of law and legal responsibility. A cornerstone of these changes is the establishment of an effective system for protecting the rights of youth.

Cuvinte-cheie: *individ, persoane tinere, statut juridic, sistem de drept, stat.*

Individul, ca purtător de drepturi și obligații, ocupă în orice sistem juridic un loc central și se manifestă în cadrul acestuia în mai multe ipostaze – ca cetățean, ca subiect al unor anumite relații de drept și de răspundere juridică etc. Individul intră în diverse relații și procese juridice, fiind, totodată, obiectul asupra căruia se focalizează o multitudine de fenomene și categorii juridice.

Cercetătorul N.I. Matuzov constată faptul că însăși valoarea sistemului de drept este determinată, în mare măsură, de rolul care i se atribuie persoanei, în ce mod sunt protejate și asigurate interesele, viața, onoarea, demnitatea și securitatea acesteia, ce drepturi îi sunt acordate și care sunt garanțiile acestor drepturi [1, pag. 520]. Cu alte cuvinte, în ce măsură sistemul juridic în cauză este capabil și îi permite realmente persoanei să-și dezvăluie posibilitățile sale, să-și realizeze potențialul său social și moral.

De regulă, individul interacționează cu statul în baza normelor și reglementărilor legale. Prin intermediul normelor de drept sunt stabilite statutul juridic, drepturile și obligațiile, responsabilitatea juridică, sistemul de garanții ale drepturilor omului, personalitatea sa juridică, care, reflectând diversitatea relațiilor dintre sistemul de drept și individ, dintre stat și individ, pot fi caracterizate în ansamblu ca statutul juridic al omului și cetățeanului, în care se reflectă toate aspectele fundamentale ale existenței juridice a individului, interesele, necesitățile, relațiile sale cu societatea și cu statul etc.

Fundamentul situației juridice a individului este statutul său juridic, care prezintă o totalitate de drepturi, libertăți și obligații ale omului și cetățeanului.

Statutul juridic al omului și cetățeanului constituie una dintre cele mai importante categorii politice și juridice. Cercetătorul G.V. Malțev remarca faptul că „sistemul de drepturi și obligații constituie nucleul, centrul sferei juridice și aici se află cheia soluționării problemelor juridice fundamentale" [2, pag.28].

În opinia noastră, înțelegerea statutului juridic al persoanei are loc, în primul rând, prin înțelegerea trăsăturilor caracteristice ale întregului sistem de drepturi, libertăți și obligații pe care le posedă această persoană. Trebuie să cădem de acord cu E.A. Lukașeva care afirmă că „în drepturi și obligații nu numai că se fixează modelele, standardele de conduită, pe care statul le consideră obligatorii sau dezirabile pentru funcționarea normală a societății, dar, de asemenea, se manifestă principiile de bază ale relațiilor dintre stat și persoană" [3, pag.509].

Situația juridică, statutul juridic al persoanei, structura și natura drepturilor, libertăților și obligațiilor, în calitate de concepte de bază ale științei juridice, se află în permanență în centrul atenției oamenilor de știință. Trebuie de remarcat aici studiile disponibile, semnate de către autori precum N.V. Vitruk, L.D. Voevodin, V.A. Kucinski, G.V. Malțev, E.A. Lukașeva, V.A. Potiulin, V.M Chikvadze și alții [4, pag.112], în care este reflectat subiectul în cauză. Specialiștii din domeniul juridic au dezvoltat mai multe abordări cu privire la determinarea structurii situației juridice și statutului juridic ale individului.

Însă înainte de a trece la examinarea lor, ni se pare oportun să elucidăm sensul cuvintelor „situație" și „statut". Termenul „statut" este de origine latină (de la lat. *status*) și desemnează conceptele de „stare", „situație". Dicționarul enciclopedic juridic în redacția lui A.Ia. Suharev determină cuvântul „statut" ca „situație juridică a unui cetățean sau a unei persoane juridice". Totodată, în același dicționar se subliniază faptul că „recunoscând un cetățean drept subiect juridic, statul determină statutul juridic al acestuia, care caracterizează situația cetățeanului în raport cu statul, cu organele guvernamentale, cu alte persoane.

Cercetătorul S.A. Avakian determină statutul drept situație legalizată printr-un act normativ a unui organ, a unei organizații, asociații sau persoane oficiale (cetățean). În opinia sa, statutul caracterizează natura lor, locul lor în sistemul de relații sociale și al subiecților de drept, cele mai importante drepturi și responsabilități, formele (ordinea) utilizate pentru a le pune în aplicare și actele adoptate sau acțiunile realizate în acest proces.

În opinia noastră, aici apare întrebarea dacă conceptele de „statut juridic" și „situație juridică" pot fi cumulate și în ce mod aceste concepte corelează între ele? Vedem că, interpretând noțiunea de „statut", oamenii de știință utilizează în cele mai multe cazuri termenul de „situație". Este oare posibil ca pe această bază să recunoaștem faptul că în domeniul dreptului conceptele de „statut" și „situație" sunt interschimbabile, identice? În problema dată oamenii de știință nu împărtășesc o opinie comună. Unii dintre ei (N.I. Matuzov) consideră că aceste

concepte sunt identice. În sensul dat, N.I. Matuzov scrie: „Propunerile unor autori de a diferenția conceptele de „statut juridic" și „situație juridică" a cetățeanului par a fi nerezonabile, deoarece, în opinia noastră, pentru aceasta nu există nicio necesitate teoretică sau practică. Aceste concepte sunt identice, iar încercările de a le diferenția par artificiale. Statutul este anume situația, starea cuiva sau a ceva. Din punct de vedere etimologic și în esență ele coincid".

O serie de alți oameni de știință, cum ar fi E.A. Lukașeva, consideră că noțiunea de „situație juridică" este mai largă decât noțiunea de „statut juridic". Situația juridică a omului în societate se caracterizează nu doar prin drepturile, libertățile și obligațiile sale, dar și prin ceea ce E.A. Lukașeva definește ca elemente „prestatutare" și elemente „poststatutare"[3, pag.509]. Aceste elemente includ, de exemplu, cetățenia, în calitate de premisă care definește statutul juridic al individului. Reieșind din prezența sau absența acestui element, poate fi diferențiat statutul juridic al cetățeanului și statutul juridic al persoanei.

Noi considerăm că trebuie să cădem de acord cu E.A. Lukașeva, care clasifică statutul juridic al unei persoane într-o categorie aparte, iar elementele „prestatutare" și elementele „poststatutare" le atribuie structurii statutului juridic al omului și cetățeanului. Considerăm că o astfel de clasificare este oportună, reieșind din rolul primordial și importanța semnificativă a institutului de drepturi, libertăți și obligații ale omului și cetățeanului pentru întregul sistem juridic [5, pag. 48]. În opinia noastră, utilizarea cuvântului „statut" și „situație", în calitate de categorii separate, este condiționată, de asemenea, de reguli logice și stilistice, precum și de necesitatea de a evidenția un anumit aspect în sistemul de drepturi ale omului.

Pe baza celor expuse mai sus, ni se pare oportun să evidențiem următoarele elemente-cheie ale situației juridice a omului și cetățeanului: statutul său juridic, incluzând drepturile, libertățile și obligațiile; garanțiile realizării drepturilor și libertăților; personalitatea juridică generală; responsabilitatea juridică; interesele legitime; cetățenia. O astfel de structură a situației juridice a omului și cetățeanului este remarcată de către majoritatea juriștilor.

Printre elementele specificate autorul lucrării de față evidențiază, în mod deosebit, sistemul de drepturi, libertăți și obligații, precum și garanțiile de punere în aplicare a acestora, care, în opinia autorului studiului, în totalitatea lor constituie esența situației juridice a omului și cetățeanului.

Trecând la examinarea aspectului referitor la tineret al situației constituțional-juridice a persoanei, trebuie de avut în vedere faptul că tineretul, ca o totalitate de indivizi, nu poate fi examinat în calitate de subiect de drepturi, libertăți și obligații, deoarece ca subiect de drept poate fi doar o persoană, și nu un grup de persoane. Prin urmare, noi propunem utilizarea conceptului de „tineret" ca și colectiv, subînțelegând, totodată, că purtătorul drepturilor și obligațiilor corespun-

zătoare este o persoană de vârstă tânără sau un tânăr cetățean, cu alte cuvinte - un reprezentant al tineretului.

Acest lucru este condiționat, de asemenea, de particularitățile morfologice și semantice a substantivului „tineret", care nu are forme de plural și se referă la substantivele colective. Prin urmare, spre deosebire de asemenea cuvinte ca „copil" și „femeie", având atât forme de singular, cât și de plural, cuvântul „tineret" poate fi folosit doar într-o singură formă [6, pag.112]. În opinia autorului, toate cele expuse mai sus au condiționat posibilitatea utilizării de către oamenii de știință și legiuitori a termenului de „tineret" în raport cu subiectul drepturilor și obligațiilor. În opinia noastră, o astfel de abordare estejustificată, deoarece conceptul de „tineret" în contextul dat este utilizat nu doar în legislația națională, în special în legislația subiecților Federației Ruse, dar, de asemenea, și în practica internațională.

Specificul situației constituțional-legale a tineretului constă, pe de o parte, în faptul că o parte din reprezentanții săi (cu vârsta sub 18 ani) nu-și poate exercita în mod independent și pe deplin drepturile și obligațiile sale, deși, cu siguranță, ei posedă drepturile și obligațiile respective. Acest lucru indică asupra faptului că reprezentanții tineretului au o personalitate juridică specială. Aceeași particularitate este, de asemenea, caracteristică și pentru obligația tineretului de a purta responsabilitate juridică, unele tipuri ale acesteia apărând atunci când individul împlinește o anumită vârstă. Posibilitatea de exercitare deplină și independentă a drepturilor și libertăților de către toți reprezentanții tineretului depinde, de asemenea, și de atingerea unei anumite vârste de către subiecții lor. Pe de altă parte, această posibilitate depinde de faptul cât de eficiente vor fi condițiile și garanțiile create de către stat pentru aplicarea în deplină măsură a acestor drepturi și libertăți. Garanțiile menționate diferă de garanțiile constituționale privind apărarea drepturilor și libertăților omului și cetățeanului, considerate de către majoritatea oamenilor de știință ca mecanisme legale de apărare a drepturilor și libertăților omului [7, pag.44]. Garanțiile drepturilor tineretului sunt destinate, în primul rând, pentru a înlătura decalajul care există în oportunitățile de punere în aplicare a drepturilor și libertăților de care beneficiază adulții și tinerii, decalaj generat, mai întâi de toate, de vârstă. Și deoarece statul compensează tineretului lipsa de experiență de viață, lipsa de economii materiale, cum este în cazul acordării creditelor pentru procurarea locuințelor de către tineret, creează condiții pentru dezvoltarea sa deplină prin crearea unei infrastructuri corespunzătoare pentru tineret: centre de petrecere a timpului liber, centre pentru practicarea sportului și artelor, de educație și informare, servicii psihologice, servicii de angajare în câmpul muncii și de ocupare a forței de muncă etc. Astfel de garanții sunt fixate în diferite acte juridice normative și împreună formează sistemul de acțiuni programatice ale statului în raport cu tineretul - politica de stat pentru tineret [8].

Iată de ce, fiind de acord cu faptul că nu este rațional ca garanțiile acordate tineretului să fie incluse în structura statutului general constituțional-juridic al persoanei și cetățeanului, suntem de părerea că garanțiile destinate reprezentanților tineretului cu privire la drepturi și libertăți trebuie să fie incluse integral în statutul constituțional-legal al acestuia, ca o trăsătură distinctivă a sa.

Drepturile, libertățile și obligațiile constituționale ale omului și cetățeanului sunt în egală măsură inerente și tineretului. Categoriile menționate au o interpretare bine determinată în drept, aici fiind dezvăluite esența, importanța și natura lor. Fiind conceptele fundamentale ale institutului constituțional-juridic corespunzător și subiectul unor dezbaterii științifice, precum și al mai multor studii efectuate de către oamenii de știință, acești termeni sunt interpretați de cercetători în diferite moduri. Noi considerăm că anume pe baza diverselor puncte de vedere și a diverselor abordări științifice este posibil să se înțeleagă mai exact conținutul conceptelor examinate.

De exemplu, cercetătorul Rudnițki F.M. scria că drepturile omului constituie măsura libertății, particularitățile inerente ale persoanei, fixate în normele dreptului internațional și ale celui național [9, pag.232]. Ele asigură cele mai importante oportunități de dezvoltare umană, protecția intereselor sale. Totodată, drepturilor omului constituie mijlocul de prevenire a catastrofelor care amenință întreaga omenire.

Esența interpretării drepturilor și libertăților constituționale ale omului și cetățeanului în știință se reduce la faptul că acestea sunt o parte integrantă și cele mai importante drepturi și libertăți, care aparțin omului prin naștere (acolo unde este cazul, în virtutea cetățeniei sale), fiind protejate de stat, formând nucleul statutului juridic al persoanei și având cea mai mare forță juridică.

De rând cu cuvântul „drepturi" este folosit, de asemenea, termenul de „libertate". Majoritatea oamenilor de știință pun, de regulă, în acest cuvânt două semnificații, deși indisolubil legate. În sens general, cuvântul „libertate" indică starea unui popor și a unui individ aparte, caracterizată prin capacitatea de a acționa la propria discreție. „Libertatea este lipsa de restricții și alegerea fără obstacole a ceea ce este mai preferabil în cazul în care există alternative (libera alegere a obiectivului pentru conduită și a metodelor de realizare a acesteia). Cea de-a doua semnificație constă în definirea libertății drept posibilitate subiectivă de a întreprinde sau de a nu întreprinde anumite acțiuni (de exemplu, libertatea de conștiință, libertatea de exprimare și altele). În sensul dat, termenul de „libertate" este, în esență, identic cu termenul de „drept subiectiv", iar deosebirea se explică doar prin faptul că un astfel de lexic juridic s-a constituit în procesul istoriei. M.V. Vișniak a remarcat faptul că „din dreptul obiectiv noi desprindem dreptul subiectiv, care este definit ca un ansamblu de competențe și cerințe aparținând persoanei în baza normelor de drept obiectiv, ca ceea ce este recunoscut în interesul individului și este prevăzut cu posibilitatea de protecție juridică".

Drepturile și libertățile constituționale nu cuprind toate drepturile și libertățile de care beneficiază omul, ci doar cele de bază sau fundamentale. Aproape toate constituțiile democratice recunosc în concluzie faptul că, enumerând toate drepturile și libertățile, pe care le consfințesc în dispozițiile lor, această listă nu este una exhaustivă, adică omul și cetățeanul dispune și de alte drepturi și libertăți.

Statutul constituțional-juridic al persoanei se caracterizează nu numai prin drepturi și libertăți, ci și prin obligații. Aceste obligații au atribuție la diverse sfere ale relațiilor în care omul evoluează în calitate de subiect.

După natura lor obligațiile în cauză sunt diferite. Unele dintre ele rezultă din apartenența persoanei la cetățenia statului, altele nu sunt legate de un astfel de statut și sunt atribuite fiecăruia în mod individual.

Constituția stabilește obligațiile de bază ale omului și cetățeanului, care: 1) au un caracter universal, 2) nu depind de statutul juridic concret al persoanei, 3) sunt fixate la nivel superior, constituțional.

La interpretarea generală a obligațiilor constituționale, autorul împărtășește opinia cercetătorilor Kozlova E.I. și Kutafin O.E., aceștia definindu-le ca pe niște cerințe consacrate constituțional și protejate prin responsabilitate juridică, care sunt înaintate față de om și de cetățean și țin de necesitatea implicării sale în asigurarea intereselor societății, ale statului și ale altor cetățeni [10, pag. 37].

Tot ceea ce caracterizează statutul juridic al persoanei și cetățeanului poate fi atribuit statutului juridic al tineretului, însă trebuie de luat în considerare acele particularități, care disting situația lui juridică din societate de situația altor categorii sociale și de vârstă. După cum am menționat mai sus, tineretul este o parte a societății și nu poate fi examinat în mod separat de aceasta. La fel și statutul juridic al tineretului nu poate fi cercetat în afara statutului juridic al tuturor membrilor societății. Clasificarea tipurilor de statut juridic al persoanei poate fi realizată în funcție de mai multe criterii.

De exemplu, acesta poate fi clasificat după efectul spațial al reglementărilor legale. Având în vedere faptul că statutul juridic internațional include, pe lângă drepturile, libertățile, obligațiile și garanțiile intrastatale, și pe cele dezvoltate de către comunitatea internațională și consacrate în instrumentele juridice internaționale în vigoare în toate țările civilizate ale lumii; [11] statutul constituțional-juridic include o totalitate de norme de drept de natură constituțională, care acționează în raport cu persoanele aflate sub jurisdicția unui anumit stat.

După caracterul subiectului de drept statutul juridic poate fi divizat în statutul persoanei și statutul cetățeanului, totodată, poate fi divizat și după particularitățile generice care reflectă specificul situației juridice a unor categorii aparte de oameni, cum ar fi militarii, femeile, copiii, tineretul. Se poate remarca, de asemenea, și statutul juridic individual, care caracterizează specificul situației unei persoane concrete.

În scopurile prezentului studiu, pe noi ne interesează statutul generic și statutul constituțional-juridic, care cuprind în conținutul lor drepturile, libertățile și obligațiile constituționale ale tineretului.

Cercetătorul a identificat următoarele grupuri de drepturi, libertăți și obligații fundamentale:

1) drepturile și obligațiile cetățenilor în sfera vieții social-economice și culturale;
2) drepturile și obligațiile cetățenilor în sfera vieții publice și social-politice;
3) drepturile și obligațiile cetățenilor în sfera libertății individuale.

În condiţiile actuale de modernizare a societăţii şi ale exigenţelor crescânde faţă de capitalul uman, politica de stat în domeniul tineretului trebuie să devină un instrument de dezvoltare şi transformare a ţării.

Astfel, se poate afirma că Republica Moldova, proclamându-se ca stat democratic şi reglementând din punct de vedere constituţional drepturile şi libertăţile omului şi cetăţeanului, recunoaşte şi drepturile unei asemenea categorii, cum este „**tineretul**”. O astfel de recunoaştere este argumentată prin existenţa cadrului normativ juridic care reglementează direcţiile politicii naţionale de tineret în stat.

Referințe bibliografice:

1. Международные акты о правах человека. Сборник документов. – Москва, изд//группа НОРМА-ИНФРА,//2000., стр.539-561.
2. Добрынина В.И. Воспитание личности – управляемый процесс/ В.И. Добрынина.// Социальное управление и молодежь. Вып.3.- М.,1969.С.28.
3. Абрамова Г.С. Возрастная психология: Учеб.пособие для студ.вузов. – 4-е изд., стереотип. – М.: Издательский центр “Академия”, 1999. С.505-577.
4. Карташкин В.А., Международные механизмы защиты прав человека: Как подать жалобу в международные органы., Москва, изд. Норма, 2003, - стр.112.
5. Beşteliu R.M., Brumar C. Protecţia internaţională a drepturilor omului. Note de curs. Ediţia a V-a. Bucureşti: Universul Juridic, 2010. pag.48.
6. Ungureanu C., Nemţoi G. NGO-s as Instrument of Democracy. In: International Journal of Humanities and Social Science, vol.3. No.16 [Special Issue-August 2013], p.110-113.
7. Clarke G. Non-governmental organizations (NGOs) and politics in the developing world. In: Political Studies, 1998, nr.46(1), p.36-52.

8. Angel W., (ed) The International Law of Youth Rights: Source Documents and Commentary., Dordrecht, 2000.
9. Чистякова Н.А. Социальная работа с молодёжью//Н.А. Чистякова// Основы социальной работы/ Отв.ред. П.Д.Павленок.-М.:ИНФРА-М, 1997.С.232.
10. В.В. Антропология/В.В.Бунак, М.Ф.Нестурх, Я.Я. Рогинский – М., 1941. С.37.
11. Raportul privind implementarea Programului de Activitate a Guvernului "Integrarea Europeană: Libertate, Democraţie, Bunăstare" 2011-2014.